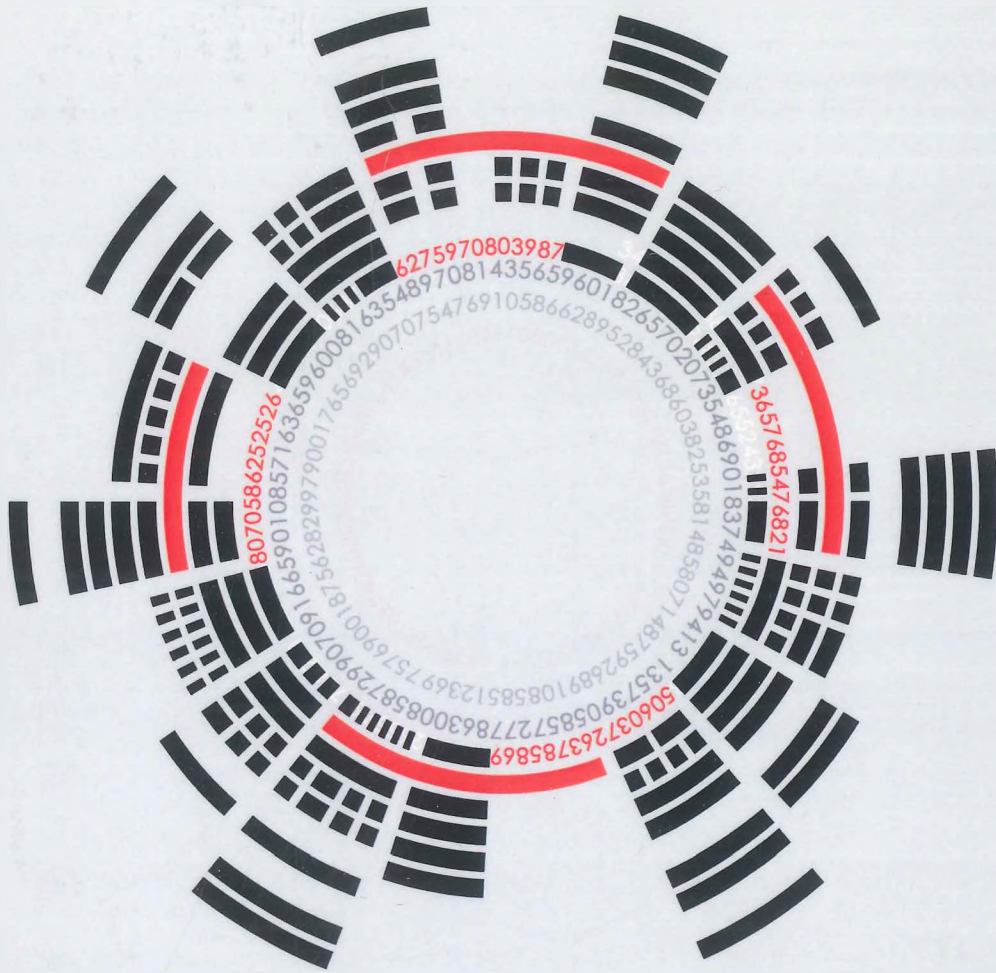

XI. ULUSLARARASI SİNAN SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL SINAN SYMPOSIUM

11-12 NISAN 2019 // APRIL 11TH-12TH 2019

MİMARLIK VE EKONOMİ
ARCHITECTURE AND ECONOMICS

XI. ULUSLARARASI SİNAN SEMPOZYUMU
XI. INTERNATIONAL SINAN SYMPOSIUM

11- 12 NİSAN 2019
APRIL 11-12, 2019

" MİMARLIK ve EKONOMİ "
ARCHITECTURE AND ECONOMICS

BİLDİRİ KİTABI

Trakya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
EDİRNE / TÜRKİYE
Trakya University,, Faculty of Architecture
EDİRNE / TURKEY
<http://mimarlik.trakya.edu.tr>

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ

Bütün hakları saklıdır. © 2019. Trakya Üniversitesi
Bu eserin bir kısmı veya tamamı Trakya Üniversitesi Rektörlüğü'nün izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz,
kopya edilemez.

Eserde yer alan tüm bildirilerin sorumluluğu tamamıyla yazarlarına aittir. İlgili bildirilerin içerik ve biçimine
atfedilecek eksiklikler ya da yanlışlıklardan, Uluslararası Sinan Sempozyumu sekreteryası, editörleri veya
düzenleme kurulu sorumlu tutulamaz.

"XI. ULUSLARARASI SİNAN SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI"

Sempozyum Başkanı / Symposium Chair

Prof. Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN

Editörler / Editorial Board

Assoc Prof. Dr. Esmâ MIHLAYANLAR
Assist. Prof.Dr. H. Candan ZÜLFİKAR
Assist. Prof.Dr. Selin ARABULAN

Kapak Tasarımı / Cover Design

Res. Assist. Arif MISIRLI

"Bu çalışma Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Desteklenmiştir. Proje
Numarası: 2018/233" ("This work was supported by Research Fund of the Trakya University. Project Number:
2018/233")

Basım Tarihi ve Yeri: Nisan 2019, Trakya Üniversitesi Matbaası, Edirne / TÜRKİYE
Printed in: April, 2019 Trakya University, Edirne / TURKEY

ISBN: 978-975-374-234-4
Trakya Üniversitesi Yayın No: 205
150 adet basılmıştır.

Bilim Kurulu / Scientific Committee

Prof. Dr. Abdullah KELKIT (Turkey)
Prof. Dr. Adnan ÇOLAK (Turkey)
Prof. Dr. Alexander ASANOVVICZ (Poland)
Prof. Dr. Aslı KORKUT (Turkey)
Prof. Dr. Ayfer AYTUĞ (Turkey)
Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ (Turkey)
Prof. Dr. Ayhan GENÇLER (Turkey)
Prof. Dr. Aykut KARAMAN (Turkey)
Prof. Dr. Ayla ANTEL (Turkey)
Prof. Dr. Ayşe Nilay EVCİL (Turkey)
Prof. Dr. Berkan DEMİRAL (Turkey)
Prof. Dr. Cengiz ACAR (Turkey)
Prof. Dr. Gonca BÜYÜKMIHÇI (Turkey)
Prof. Dr. Gül KOÇLAR ORAL (Turkey)
Prof. Dr. Gülçin KÜÇÜKKAYA (Turkey)
Prof. Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN (Turkey)
Prof. Dr. Hadi Susilo ARIFIN (Indonesia)
Prof. Dr. Hülya TURGUT (Turkey)
Prof. Dr. İbrahim NUMAN (Turkey)
Prof. Dr. İlder BÜYÜKDİĞAN (Turkey)
Prof. Dr. Kamuran ÖZTEKİN (Turkey)
Prof. Dr. Keiji SAKAMOTO (Japan)
Prof. Dr. Ken YOSHIKAWA (Japan)
Prof. Dr. Mahmut GÜLER (Turkey)
Prof. Dr. Marcello SCALZO (Italy)
Prof. Dr. Marios VAFELIADIS (Greece)
Prof. Dr. Murat ÖZYAVUZ (Turkey)
Prof. Dr. Murat TAŞ (Turkey)
Prof. Dr. Muzaffer YÜCEL (Turkey)
Prof. Dr. N. Turgut SANER (Turkey)
Prof. Dr. Nadide SEÇKİN (Turkey)
Prof. Dr. Nazlı Ferah AKINCI (Turkey)
Prof. Dr. Neslihan DOSTOĞLU (Turkey)
Prof. Dr. Nevrihal ERDOĞAN (Turkey)
Prof. Dr. Neziha AYIRAN (Turkey)
Prof. Dr. Nikolaos A. LIANOS (Greece)
Prof. Dr. Nilay COŞGUN (Turkey)
Prof. Dr. Nilüfer AKINCITURK (Turkey)
Prof. Dr. Nilüfer TAŞ (Turkey)
Prof. Dr. Nuran KARA PİLEHVARIAN (Turkey)
Prof. Dr. Sabit OYMAEL (Turkey)
Prof. Dr. Saverio MECCA (Italy)
Prof. Dr. Senem DEVİREN (Turkey)
Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR (Turkey)
Prof. Dr. Tülay KARA DAYI (Turkey)
Prof. Dr. Türkan GOKSAL OZBALTA (Turkey)
Prof. Dr. Veli ORTAÇEŞME (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Amir CAUSEVIC (Bosnia-Herzegovina)
Assoc. Prof. Dr. Ayşe SİREL (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Ayten ERDEM (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Emel ARDAMAN (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Esmâ MİHLAYANLAR (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Filiz ŞENKAL SEZER (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Funda ÖZTÜRK KERESTECİOĞLU (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. H. Fırat DİKER (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Selda ÇAĞLAR (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Semiha KARTAL (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Sennur AKANSEL (Turkey)

Düzenleme Kurulu /
Organization Committee

Prof. Dr. Adnan ÇOLAK
Assoc.Prof. Dr. Sennur AKANSEL
Assoc.Prof. Dr. M. Serkan KIRGIZ
Assoc.Prof. Dr. Semiha KARTAL
Assoc.Prof. Dr. Esmâ MIHLAYANLAR
Assist. Prof.Dr. Hatice KIRAN ÇAKIR
Assist. Prof.Dr. H. Candan ZÜLFİKAR
Assist. Prof.Dr. Pınar KISA OVALI
Assist. Prof.Dr. Tülay CANİTEZ
Assist. Prof.Dr. Esin BENİAN
Assist. Prof.Dr. Damla ATİK
Assist. Prof.Dr. Filiz UMAROGÜLLARI
Assist. Prof.Dr. İsmet OSMANOĞLU
Assist. Prof.Dr. Gökçen BAYRAK
Assist. Prof.Dr. Sergun DAYAN
Assist. Prof.Dr. R. Duygu ÇAY
Assist. Prof.Dr. Selin ARABULAN
Assist. Prof.Dr. İnci ALKAN
Assist. Prof.Dr. Eylül MALKOÇ
Inst. Dr. Berk MINEZ
Inst. Dr. Ertan VARLI
Inst. M. Kemal BOZACI
Inst. Gülay DALGIÇ
Inst. Bilge ATAÇ ÖZSOY
Inst. M. Seçkin PUYAN
Inst. Gildis TACHİR
Inst. Onur ŞUTA
Inst. Emine KELEŞ
Inst. Banu GÖKMEN ERDOĞAN
Res. Assist. Dr. Gökhan BALIK
Res. Assist. Arif MISIRLI
Res. Assist. Şule YILMAZ ERTEN
Res. Assist. Aslı MERAL
Res. Assist. Bilge UYSAL
Res. Assist. Saygın ALKAN
Res. Assist. Barış KARA
Res. Assist. Dinçer AYDIN
Res. Assist. Deniz Gözde ERTİN
Res. Assist. Beste KARAKAYA AYTİN
Res. Assist. Gencay ÇUBUK
Res. Assist. Melek ÖZDAMAR
Res. Assist. M.Ali BAŞARAN
Res. Assist. Tuba HATİPLER ÇİBİK

Sempozyum Sekreteryası /
Symposium Secretariat

Assist. Prof.Dr. Tülay CANİTEZ
Assist. Prof.Dr. Gökçen BAYRAK
Assist. Prof.Dr. İnci ALKAN
Res. Assist. Arif MISIRLI
Res. Assist. Gencay ÇUBUK

Adres / Address

Trakya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Makedonya Yerleşkesi 22100 EDİRNE

Trakya University Faculty of Architecture,
Campus of Macedonia 22100 EDİRNE

Fax: +90 284 225 69 95

Phone: +90 284 225 69 92-93

Web: <https://sinansymposium.trakya.edu.tr>

E-mail: sinansymposium@gmail.com

ÖNSÖZ

Maddi kültürün birer yansıması olan mimari ve kentsel mekânlar, insan yaşamı tarafından biçimlendiği kadar, yaşamı da biçimlendirirler. Mimarlık mekân yaratmanın maddi, sınırlayıcı yanını ön plana çıkarır. Sanatçının kendi eserinin yankısı ile kurduğu mesafeli ilişkiye benzer olarak, biz tasarımcılar da çalışmalarımızın uzantısını ekonominin gündelik kaygılarından uzak tutmaya çabalarız. Ancak tasarlanan mekânın oluşumu, uygulamaları, türevleri, kazanımları, dönüşümü, paylaşımı, yenilenmesi tekrar ve tekrar bizleri ekonominin çeşitli alanlarıyla karşılaşmaya yönlendirir.

Mekanda gelişen iktisadi ilişkiler, bir yandan mülkiyet ve kentsel rant gibi maddi koşulları belirlerken, ortak yaşama kültürünü tanımlayan değerler de mekânın kimliğini ifade ederler.

Bu yıl Sinan Sempozyumu'nun on birincisini 'ekonomi' başlığıyla düzenlemekteyiz. Trakya Üniversitesi'nin bu gelenekselleşen uluslararası sempozyumunda, ekonominin mimarlıkta ve kentleşmedeki çok yönlü rolüne ve işlevine değinilmektedir.

Mimarlık Fakültesi Dekanı olarak bu Sempozyumun hazırlanmasında emeği geçenlere, üniversitemizin bilimsel proje birimi olan TÜBAP'a, ayrıca Sempozyumun sürekliliğine katkıda bulunan Edirne Valiliği, UNESCO'ya, Edirne Belediyesi, Tarihi Kentler Birliği'ne ve Mimarlar Odası Edirne Temsilciliğine teşekkür eder, bu platformun mimari ve kentsel araştırmalara katkıda bulunmasını dilerim.

Prof.Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN
Dekan
Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

PREFACE

Architectural and urban spaces, as the representation of material culture, are formed by the living conditions, as well as they shape the way of human living. Architecture emphasizes the concrete, restricting side of the spatial formation. Such as the offhand contact of the artist with the echo of his/her work, we designers try to keep the reverberation of our designs distant from the daily worries of economic relations. However the progress of the design, of its practices, by-products, advantages, transformations, sharing and renovation force us to encounter the issues of economics again and again.

Economic relations within the spatial design, on the one hand, determine the material environment such as the ownership and urban rent, on the other; values that shape the culture define the identity of the actual space.

This year we are organizing the eleventh of the Sinan Symposium under the title of "Economics". This traditionalized symposium of the Trakya University point out multifaceted role among the economic relations in the architecture and urban planning

As the Dean of the Faculty of Architecture, I would like to express my gratitude to all who contributed to the preparation of this symposium, to TÜBAP, the scientific project unit of our university, as well as to the Edirne Governorship, UNESCO, Edirne Municipality, the Association of Historical Cities and the Chamber of Architects' Representative Unit in Edirne for enabling the continuity of our symposium. I hope that this platform provides academic contribution to the researches on architecture and urban studies.

Prof.Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN
Dean
Trakya University Faculty of Architecture

BİLDİRİLER PAPERS

GELENEKLER VE AKTÖRLER / TRADITIONS AND ACTORS

Khaled TADMORI	Sustainable Conservation and Contemporary Architecture for Historic Urban Environments' Transformation <i>Tarihi Kentel Çevrelerin Dönüşümünde Sürdürülebilir Koruma ve Çağdaş Mimari</i>	1-10
Mahmud Zeyn El ABIDIN	Sinan's Architectural Works in Syria <i>Mimar Sinan'nın Suriye'deki Eserleri</i>	11-28
Sevgi AĞCA DİKER	The Foundations of the Palace's Fameless Women <i>Sarayın Şöhretsiz Kadınlarının Vakıfları</i>	29-40
H. İbrahim ALPASLAN	Interrelations Between Socio-Economic Potentials of the Muslim Community and the Evolution of Mosque Architecture in Ottoman Izmir <i>Osmanlı Dönemi İzmir'inde Müslüman Cemaatin Sosyo-Ekonomik Olanakları ile Cami Mimarisinin Gelişimi Arasındaki İlişkiler</i>	41-52

ÇEVRE VE TASARIM / ENVIRONMENT AND DESIGN

Gökçen BAYRAK, Emine KELEŞ, Zuhâl ÖLMEZ	Investigation of Green Infrastructure Applicationability in Edirne City Center <i>Edirne Kent Merkezinde Yeşil Altyapı Uygulanabilirliğinin İncelenmesi</i>	53-66
Muhammed Ali BAŞARAN, Damla ATIK, Sergun DAYAN	Evaluation of User Mobility within Location Based Social Network Applications in Urban Spaces <i>Kent Mekânlarında Kullanıcı Hareketliliğinin Konum Tabanlı Sosyal Ağ Uygulamaları Üzerinden Değerlendirilmesi</i>	67-76
Senem DEVİREN	The Visibility of Sustainability in the City of Antakya: Notes on ohe Courtyard Houses, Place, Ecology, Energy Efficiency and Architectural Design <i>Antakya Şehrinde Sürdürülebilirliğin Geçerliği: Avlulu Evler, Yer, Ekoloji, Enerji Verimliliği ve Mimari Tasarım Üzerine Notlar</i>	77-86
S. Selhan YALÇIN USAL, A. Nilay EVCİL	User Expectations and Mass Customization Approaches in Gated Towers <i>Kule Tipi Kapalı Yerleşmelerde Kullanıcı Beklentileri ve Kitlesele Bireyselleştirme Yaklaşımları</i>	87-96

TURİZM ve MİMARLIK / TOURISM and ARCHITECTURE

Gildis TACHIR, Pınar KISA OVALI, Funda ÖZTÜRK KERESTECIOĞLU	Integrated Coastal Management in the Relationship Between Tourism-Economy and the State in Greece <i>Turizm-Ekonomi İlişkisinde Bütünleşik Kıyı Alan Yönetimi ve Yunanistandaki Durum</i>	97-106
Aysun AYDIN ÖKSÜZ, Bahar KÜÇÜK KARAKAŞ, Gizem SEYMEN	Examination of Relation Between the Architecture and Consumption within the Context of Tourism: Sample of Trabzon-Kaşüstü Region <i>Mimarlık ve Tüketim İlişkisinin Turizm Bağlamında İncelenmesi: Trabzon Kaşüstü Bölgesi Örneği</i>	107-116
Gözde PIRLANTA	The Housing Economy at the Rural and Urban Areas of Turkish Republic of Northern Cyprus <i>Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kırsal ve Kamu Alanlarında Konut Ekonomisi</i>	117-126
Melek ERÇAKICA, Mukaddes POLAY	The Contributions of Performing Arts for Tourism Economy <i>Performans Sanatlarının Turizm Ekonomisine Katkıları</i>	127-136

MİMARİ DÖNÜŞÜMLER / ARCHITECTURAL TRANSFORMATIONS

Emine Banu BURKUT	An Examination on the Structure Of Ottoman Turkish House in the Context of Economic And Environmental Factor <i>Osmanlı / Türk Evi'nin Ekonomik ve Ekolojik Etkenler Bağlamında İncelenmesi</i>	137-146
Sennur AKANSEL, Gizem Seher İŞIKALP	Effects on Urban Economy by Urban Transformation of Yayla Neighborhood <i>Yayla Mahallesi'ndeki Kentsel Dönüşümün Kent Ekonomisine Etkisi</i>	147-154
Mensure HODZA	Family Business Challenges and Institutionalization General Overview <i>Aile İşletmelerinde Sorunlar ve Kurumsallaşma: Genel Bakış</i>	155-164
Yelda KORKMAZ, Ahmet ALKAN	Examining of The Relationship Between High-Rise Buildings and Socioeconomic Developments <i>Yüksek Yapılar ile Sosyoekonomik Gelişmeler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi</i>	165-174

TARİHİ DOKULAR VE YERLEŞİMLER / HISTORICAL PATTERNS AND SETTLEMENTS

İpek GÖLÜKCÜ, Mine TANAÇ ZEREN	A Research on the Settlement Layers of Manisa Soma Historical Urban Texture <i>Manisa Soma Tarihi Kent Dokusunun Yerleşim Katmanları Üzerine Bir Araştırma</i>	175-188
Gülçin KAHRAMAN, Ümit T. ARPACIOĞLU	Social and Economic Dimension of Protection of Rural Architecture <i>Kırsal Mimarinin Korunmasının Sosyal ve Ekonomik Boyutu; Gölpazarı Örneği</i>	189-198
Duygu SABAN, Erol DOĞAN, Rukiye TÜTER, Reyhan DELİBAŞ, Hülya YÜCEER	Re-Evaluation of the Campus of Düziçi Village Institute <i>Düziçi Köy Enstitüsü Yerleşkesinin Yeniden Değerlendirilmesi</i>	199-208
Hatice BIYIK, Nihan ENGİN	Climatic Design Principles in Formation of Traditional Housing Pattern in Tokat <i>Tokat, Geleneksel Konut Dokusunun Biçimlenişinde İklimsel Tasarım İlkeleri</i>	209-218

TASARIM ve EKONOMİ / DESIGN and ECONOMICS

Reyhan Midilli SARI, S. Aybike TÜRK, Kader KESKİN	A Functional and Economical Approach to Architecture: Montessori Schools <i>Mimarlıkta İşlevsel ve Ekonomik Bir Yaklaşım: Montessori Okulları</i>	219-228
Zeynep YAZICIOĞLU HALU	Economy as an Architectural Design and Evaluation Criteria: Post-Occupancy Evaluation Methods <i>Mimari Tasarım ve Değerlendirme Girdisi Olarak Ekonomi: Kullanım Sürecinde/Sonrasında Değerlendirme Yöntemi</i>	229-238
Sennur AKANSEL, Onur ŞUTA	Effect of Transportation Investments on Housing Areas: Çanakkale-Güzelyalı Example <i>Ulaşım Yatırımlarının Konut Alanlarına Etkisi: "Çanakkale Güzelyalı Örneği"</i>	239-248
Elif ALTIN	Spatial Solutions of the Utopian Designed on the Future and Economic Consideration <i>Gelecek Üzerine Kurgulanan Ütopyanın Mekansal Çözümleri ve Ekonomik Açından Ele Alınışı</i>	249-258

YAPI ve TASARIM / STRUCTURE and DESIGN

İrem BAYRAM, Türkan GÖKSAL ÖZBALTA	Towards A Green Campus - Improving Energy Efficiency Of An Educational Building And Its Economic Dimension <i>Yeşil Kampüse Doğru - Bir Eğitim Binasının Enerji Etkin İyileştirilmesi ve Ekonomik Boyutu</i>	259-268
Fatma CESUR, Sibel ERSOY, Nilüfer TAŞ, Murat TAŞ	A Research on Ongoing Costs of Efficient Use of Renewable Energy Resources in Stadium Buildings: Antalya Stadium <i>Stadyum Yapılarında Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Etkin Kullanımının Devam Eden Maliyetler Bakımından İncelenmesi: Antalya Stadyumu Örneği</i>	269-278
Latif Onur UĞUR, Alper BİDEÇİ, Eren Can ÇİNAR	Comparison of Costs and Construction Periods of Different Height Buildings' Fire Stairs Which Builds with Concrete and Steel Barrier Systems <i>Farklı Yükseklikteki Binaların Yangın Merdivenlerinin Betonarme ve Çelik Taşıyıcı Sistem ile Yapılmasının Maliyet ve İnşaat Sürelerinin Karşılaştırması</i>	279-288
Sabit OYMAEL, Özlem SALLI BİDEÇİ, Alper BİDEÇİ	Solution-Oriented Approaches to Structural Cracks in Buildings <i>Binalarda Strüktürel Çatlaklara Çözüm Odaklı Yaklaşımlar</i>	289-296

KENTSEL ALAN YATIRIMLARI / INVESTMENT in URBAN AREA

H. Burcu ÖZGÜVEN	Apartment Block Building and Mortgage Credits in Istanbul During the Thirties <i>Otuzlu Yılların İstanbul'unda Apartman İnşaatı ve İpotek Kredileri</i>	297-304
Reyhan Midilli SARI, Kader KESKİN, S. Aybike TÜRK	Fairs in Turkey as a Space Production in the Relationship Between Marketing Strategy and Architecture <i>Pazarlama Stratejisi ve Mimarlık İlişkisinde Bir Mekan Üretimi Olarak Türkiye'de Fuarlar</i>	305-314
Hasan BEGEÇ, A. İlker YALINER	The Relationship Between High-Rise Buildings and Economic Recession: Crisis Periods and Beyond <i>Yüksek Binalar ve Ekonomik Durgunluk Arasındaki İlişki: Kriz Dönemleri ve Sonrası</i>	315-324
Neva GERÇEK ATALAY, Zeynep ULUDAĞ	Reading the Relationship Between Neoliberalism and Architecture from the Centre Pompidou <i>Neoliberalizm ve Mimarlık İlişkisini Pompidou Kültür Merkezi Üzerinden Okumak</i>	325-334

YATIRIM ve MİMARLIK / INVESTMENT and ARCHITECTURE

Murat Berk EVREN, Gökhan UMAROĞULLARI	Unforeseen Costs and Potential Outputs in Architectural Project Production Process <i>Mimari Proje Üretim Sürecinde Öngörülme Yen Maliyetler ve Potansiyel Çıktıları</i>	335-344
Seçil BALLI HEPTAŞKIN, Filiz ŞENKAL SEZER, Nilüfer AKINCITÜRK	Evaluation of Insulation and Heating Costs in Buildings that will be Insulated for Heat <i>Isı Yalıtımsız Konutlara Uygulanacak Yalıtımın Maliyet ve Isıtma Giderleri Açısından İrdelenmesi</i>	345-354
Gökhan ÖZDEMİR, Huriye GÜRDALLI	Spatial Reflections of International Mining Investment: Cmc and Lefke <i>Uluslararası Maden Yatırımının Yereldeki Mekansal Yansıması: Cmc (Kmi) ve Lefke Örneği</i>	355-364
Devrim Yücel BESİM	Structural Changes Beginning with Pensions and Tourism in Bodrum <i>Bodrum'da Pansiyonculuk ve Turizm ile Başlayan Yapısal Değişiklikler</i>	365-378

KORUMA ve MİMARLIK / PRESERVATION and ARCHITECTURE

İsmet OSMANOĞLU	The Cultural Heritage Protection Policies in International Documents <i>Uluslararası Belgelerde Kültürel Mirası Koruma Politikaları</i>	379-392
Yasemin HODZA	Tanzimat Period Clock Towers in Rumelia <i>Rumeli'de Tanzimat Dönemi Saat Kuleleri</i>	393-402
Timur KAPROL, Aslı ZENCİRKIRAN	Use Of Cement In Architecture and Pınarhisar Cement Factory <i>Mimaride Çimentonun Kullanımı ve Pınarhisar Çimento Fabrikası</i>	403-412
Banu GÖKMEN ERDOĞAN	Metropolitans and Urban Conservation Problems in Globalizing Modern World <i>Küreselleşen Modern Dünyada Metropoller ve Kentsel Koruma Sorunları</i>	413-422

KIRSAL MİMARİNİN KORUNMASININ SOSYAL VE EKONOMİK BOYUTU; GÖLPAZARI ÖRNEĞİ

SOCIAL AND ECONOMIC DIMENSION OF PROTECTION OF RURAL ARCHITECTURE

Dr. Gülçin Kahraman¹, Doç. Dr. Ümit T. Arpacioğlu²

¹Sabahattin Zaim Üniversitesi, Müh. ve Doğa Bilimleri Fak., Mimarlık Böl., İstanbul, Türkiye
gulcin.kahraman@izu.edu.tr

²Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul, Türkiye
umit.arpacioglu@msgsu.edu.tr

ÖZET

Tarihsel süreçte farklı dönemlerin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin izlerini taşıyan kırsal mimarlık mirası yapıların göçlerle birlikte terk edilmesi, yapılarda geri dönülemeyecek büyük hasarların oluşmasına neden olmaktadır. Bu yapıların kaybedilmesi ve yerlerine yapılan yeni yapılaşmalarla kimiksiz bir mimari doku oluşmaya başlamaktadır. Bununla birlikte göçlerle sosyal çevre de değişmekte, terk edilen kırsal alanlarda ekonomik faaliyetler son bulmaktadır.

Geleneksel sistemle yapılmış tarihi yapıları korumanın daha maliyetli olduğu düşünülse de; bu yapıların düzenli yapılacak koruma uygulamaları ile yaşatılması, yapıların yıkılarak yerlerine yenilerinin yapılmasına göre daha ekonomik bir çözümdür. Kırsal alanlardan kentlere göçlerin olması kırsal mimari mirasın izlerinin silinmesinin yanında, kentlerdeki yoğun yapılaşma ve baskıyı da artırmakta, bu bölgelerdeki mimari dokunun da bozulmasına neden olmaktadır. Kırsal mimarinin korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması ve yeniden işlevlendirilmesi; ekonomik açıdan bir fırsat yaratmakla birlikte, çekiçliliğinin artırılarak bireylerin bu alanlarda geçmişle bağ kurması, kentlerden uzaklaşarak dönemlik veya sürekli yaşam alanlarına sahip olmasını desteklemektedir.

Çalışma göç veren ve verimli toprakları olmasına rağmen tarımsal üretimi sağlayamayan Bilecik Gölpazarı ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Mekânsal kalitenin ilçe hayatında oldukça önemli olduğu, insanların çağdaş ama korunmuş bir çevrede kaliteli bir ilçe hayatını tercih ettikleri öngörüsü üzerine ön çalışmalar yapılmıştır. Çalışmanın devamında ilçenin mekânsal ve gelecek projeksiyonu değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kırsal Mimari, Koruma, Restorasyon, Sürdürülebilirlik, Ekonomi

ABSTRACT

The rural architectural heritage, which have trace the social, cultural and economic developments of the different historical periods, are becoming obsolete along with migration; causing great damage that can not be returned to the structures. The rural identity has began to be formed to a new character without history and aesthetic value and without the traces of the past; with the loss of these buildings and the new constructions made to their places. However, with today's living standards, the unstructured and unconscious interventions made in traditional structures change the architectural texture. However, the social environment also changes with the migration and the economic activities in the abandoned rural areas come to an end.

Although it is thought that the preservation of historical buildings made with traditional system is more costly; it is a more economical solution compared to the fact that these structures are kept alive with

the protection practices to be carried out regularly. Immigration to urban areas from rural areas, along with the disappearance of the traces of rural architectural heritage, also intensifies the building and the pressure in the cities and causes the architectural texture in these regions to deteriorate. The preservation and sustainability of the rural architecture is ensured and restored; creating an opportunity from an economic point of view, encouraging individuals to connect with the past in these areas by increasing their attractiveness, moving away from the cities and having periodic or permanent living spaces.

The study was carried out in Bilecik Gölpaşarı province, which can not provide agricultural production even though it has emigrated and fertile lands. Preliminary studies have been carried out on the premise that the spatial qualities are very important in the district life and that people prefer a quality district life in a contemporary but preserved environment. The spatial and future projection of the Gölpaşarı was evaluated.

Keywords: Rural architecture, Conservation, Restoration, Sustainability, Economy

1. GİRİŞ

Kırsal mimari; yerleşik düzende olan toplumların yaşam faaliyetlerini devam ettirmek için inşa ettikleri yapı ve yapılı çevreye denmektedir. Kırsal alanlarda geleneksel yöntemlerle yapılan yapılar; yerel malzemeler, ekonomik olanaklar, halkın gereksinimleri, iklim ve sosyal yaşam anlayışına göre inşa edildikleri için farklı özelliklere sahiptirler. Her bir bölgenin coğrafi özelliklerinden dolayı yerel yapı malzemeleri değişiklik göstermekte, çabuk temin edilebilirlik ve ekonomik boyutu ile yapı inşasında tercih edilmektedir. Ayrıca farklı coğrafyaların iklim şartları; yapılarıdaki doluluk-boşluk oranlarının değişmesine, çatı örtü sisteminin farklılaşmasına, yapıların sıvalı veya sıvasız olarak düzenlenmesine sebep olmaktadır. Yerel halkın yaşama biçimi; ailelerin büyüklüğü ve sosyo-ekonomik yapısı da konutların iç mekan düzenlemesini ve yapı büyüklüğünü etkileyen bir başka faktördür.

Farklı yerel kimliğe sahip kırsal mimari miras, kentlere göçler nedeniyle gün geçtikçe kayba uğramaktadır. Son dönemlerde kırsal alanlarda tarım ve hayvancılığın giderek azalması, kentlerdeki iş imkânlarının çoğalması ve sosyo-ekonomik yapının değişmesiyle çekici hale gelmiş; kırsal alanlardan kentlere göçler artmıştır.

Kırsal alanlardaki yerleşimlerin boşaltılmasıyla geleneksel mimarimizin izlerini taşıyan yapılar bakımsız kalmıştır. Metruk durumdaki yapıların kaybedilmesi ve yıkılmasıyla; tarihsel ve estetik değeri olmayan, geçmişin izlerinden uzak, yöreye uygun olmayan yeni yapılar yapılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte, kırsal alanlarda günümüz yaşam koşullarının değişmesiyle geleneksel sistemle yapılmış yapılarda bilinçsiz müdahaleler yapıldığı ve mimari dokunun değiştiği görülmektedir. Kentlere göçlerle, kırsal mimarinin kaybolmasının yanında; kentlerdeki yapılaşma ve nüfus baskısının arttığı ve kentin mimari düzeninin de bozulduğu gözlemlenmektedir.

Bu çalışmada Bilecik ili, Gölpaşarı ilçesinin kırsal mimari dokusu, kentin korunmuşluk durumu, yapı yoğunluğu, geleneksel yapıların özellikleri ve yapım teknikleri, sosyal yaşantısı, kaybedilen mimari miras, yerel halkın korumaya bakış açısı ve korumanın ekonomik boyutu; yapılan mimari ve sosyal tespit çalışmalarına göre değerlendirilmiştir.

2. BİLECİK VE GÖLPAZARI'NIN GEÇİRDİĞİ TARİHSEL SÜREÇ

Bilecik ili ve Gölpazarı ilçesi tarih öncesi devirlerden günümüze kadar birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. İlçede yer alan Karaağaç Ovası höyükleri, Yassı Höyük ve Arıcaklar Höyüğü; Bakır, Hitit, Frig ve Lidya uygarlıklarının izlerini taşımaktadırlar. Bu bölge M.Ö. 3. yy.dan itibaren de Bitinya İmparatorluğu'nun yerleşimi olmuştur (Tuğlacı, 1985; Sevin, 2007). Bilecik'te Bitinya İmparatorluğu'na bağlı Belakoma, Agrilium, Lamounia, Thebasion/Sevasion, Armenocastron, Göl-Flanos yerleşim yerleri bulunmaktaydı. Bilecik merkezi Belakoma olarak adlandırılmakta olup, bu bölgede Hamsu ve Debbağhane dereleri arasında bugün yalnızca temel kalıntıları günümüze ulaşmış olan kale bulunmaktaydı (Darkot, 1986). M.S. 4. yy.dan itibaren Bizans İmparatorluğu bu bölgede hakim olmuştur (Özler, 1967).

Resim 1. Gölpazarı kent dokusu 19.yy (Gölpazarı Belediye Başkanlığı Arşivi)

1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra ise Bilecik Selçuklu egemenliğine girmiştir (Tuğlacı, 1985, s.54). 1078 yılında kurulan İznik merkezli Anadolu Selçuklu Devleti'nin sınırları, Bilecik'i de içine almaktadır. Kayı Boyu, 13.yy.da Orta Asya'dan gelerek Bilecik'in Söğüt ilçesi ve çevresine yerleşmişlerdir. Bu dönemde Osman Bey Bilecik'in Gölpazarı mevkiindeki Harmankaya Tekfurluğu'nu Bizans Devleti'nden alarak, Osmanlı Devletini bu topraklarda büyütmeğe başlamıştır (Başkaya, 2006). 1299 yılında Bilecik'i, sonrasında ise Yarhisar ve İnegöl'ü de alarak beyliğini ilan etmiştir (Gökbilgin, 1997). Orhan Bey zamanında Gölpazarı'nda "Esenli Şeyh" Vakfı kurulmuştur. Vakıf, gelirleri Gölpazarı, Ermenipazarı, Yenişehir ve İnönü'den elde edilen bir zaviyedir (TADB. TTD. 585¹). Hüdavendigar Livası Tahrir Defterleri'nde Gölpazarı'nın 15-16. yy.larda bu livaya bağlı Göl kazası olduğu, merkezinin de Nefs-i Göl adıyla anıldığı görülmektedir (Barkan ve Meriçli, 1988). 14 ve 16. yy.larda Gölpazarı en çok gelişen nahiye olmuş, bunda tarım faaliyetinin fazlalığı dikkat çekmiştir. 16. yy.a kadar da nüfusu devamlı olarak artmıştır (Turğut, 2015). Bu yüzyılda nahiye kışlak alanı olup, pazar vergileri (bâc-ı bazar) alınan önemli bir pazar yeri haline gelmiştir³ ve Bilecik'in diğer nahiyelerine göre Gölpazarı en yüksek gelire sahip olanıdır. İlçe, 16. yy.da Bağdat kervan yolu üzerinde bulunması ve Marmara Bölgesi'nin Anadolu'ya açılan bir kapısı konumunda olması nedeniyle önem kazanmıştır. Ancak ilin

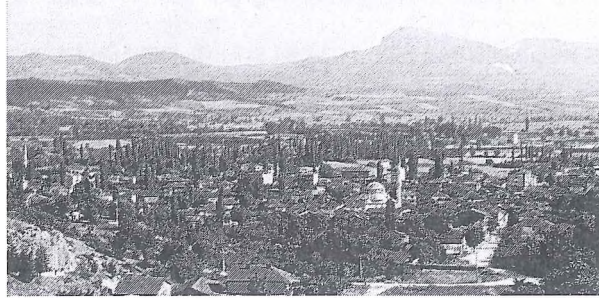
¹TADB. TTD. 585'den (Tapu Arşiv Dairesi Başkanlığı, Tapu Tahrir Defteri, Evkaf) aktaran Turğut, 2015, s.67,68.

topografik özelliklerinin yerleşime uygun olmaması küçük bir yerleşim merkezi olarak kalmasına neden olmuştur (1973 Bilecik İl Yılığ).

İlçenin Göl adı, güneyde bulunan ovanın vaktiyle göl olmasından ileri gelmektedir. Osmanlı döneminde yerleşmenin gölün kenarında olması, bu göl kenarında pazar yeri bulunmasından dolayı çevre kazalara göre daha yoğun ve uğrak yeri olmasına neden olmuştur. Bu dönemde Göl, Nefs-i Göl, Akçaoba, Akçaova adlarıyla anılmış; Osmanlı döneminde de son olarak Gölpazarı adını almıştır (Batur, 1964). Gölpazarı ilçesi 5 mahallesi ile 1926 yılında ilçe olmuştur (Başkaya, 2006).

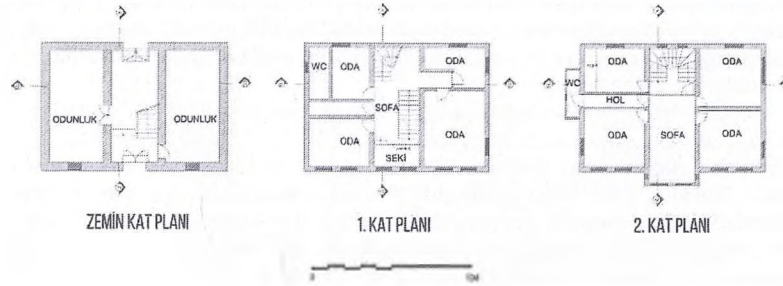
3. KENT DOKUSU

Gölpazarı'nda bir merkez etrafında gelişmiş bir kent dokusu mevcuttur. Anıtsal yapılar ilçenin odak noktası olup; organik formdaki caddeler ve bu caddelere açılan sokaklar merkezde birleşmektedir. İlçe merkezinden kuzeye doğru arazi eğimi artmakta ve caddeler eğime paralel olarak konumlanmaya başlamaktadır; güneyde ise daha düz bir arazi yapısına sahip olan ilçede pazar yeri, çarşı ve sağlık yapıları konumlandırılmıştır (Resim 2). Geleneksel sistemle yapılmış olan yapıların büyük çoğunluğu anıtsal yapıların etrafında yer almaktadır. Bu yapıların, ilçe genelindeki yapıların sayısına oranının %40 olduğu tespit edilmiştir. Cadde ve sokaklardan direkt girişleri olan bu yapılar genellikle iki veya üç katlı olarak tasarlanmışlardır; bahçeli olan yapılarda ayrıca bahçe çıkışı kapıları mevcuttur. Kâgir zemin kat ve ahşap karkas üst katlardan oluşan yapılarla birlikte tümüyle ahşap karkas ve kerpiç dolgulu yapıların yer aldığı görülmektedir. Bilecik-Bolu yol güzergâhı üzerinde bulunan sivil mimarlık yapıları ilçenin en nitelikli yapılarıdır. Bu yapılar cumbalı, geniş saçaklı ve cephe bezemelerine sahip 3 katlı tescilli kültür varlığı konaklardır.

Resim 2. Gölpazarı kent dokusu (Haziran, 2018).

Sivil mimarlık örneği yapılar orta veya kenar sofalı plan şemasına sahiptir. Ana giriş kapısı ve merdivenler ile sofa mekânına geçilmekte; genellikle cumbalı ya da balkonlu olan sofalardan da yaşam ve servis mekânlarına ulaşılmaktadır (Şekil 1). Bazı konutlarda yatak odalarında duvar nişlerinin ve musandıraların korunarak günümüze ulaştığı görülmüştür. Kış aylarında sert iklim koşullarına sahip olan ilçedeki tüm yapılar kırma çatılı ve kiremit örtülü, dış cepheler ve iç mekân duvarları sıvalıdır. Bazı yapıların alt katlarının ahır, odunluk veya depo olarak tasarlanmış olduğu, bölgenin iklim şartlarından dolayı yaşam katlarının zeminden yükseltildiği, yüksek girişli veya iç mekândan merdivenlerle bu katlara ulaşıldığı görülmüştür (Şekil 1 ve Şekil 2).

Şekil 1. 96 ada 33 parseldeki yapıya ait plan rölovesi

Sivil mimarlık örneği yapıların cephelerinin simetrik düzende tasarlanmış olduğu da dikkat çekmektedir. Cephelerin orta kısmında ana giriş kapısı, kapının üzerinde cumba ya da balkon yer almaktadır (Şekil 1 ve Şekil 2). Merkezi konumdaki cumba ve ana giriş kapısının iki yanındaki pencereler birbirine göre simetrik durumdadır. Konutların pencerelerinin çoğu giyotin doğramalı ya da 4 parçalı açılır kanatlı olarak düzenlenmişlerdir (Şekil 2). Özellikle ön cephe pencereleri bir dizi olarak tasarlanmış olan ve % 30-40 saydamlık oranına sahip olan konut sahipleri evlerinin ışık almalarından memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Ahşap karkas ve kerpiç dolgulu yapıım tekniğinin yaygın olarak görüldüğü ilçede, moloz taş ve kerpiç sıva ile inşa edilmiş zemin katlar veya subasman duvarları olduğu, üst katların ahşap karkas ile tamamlandığı görülmektedir. Ahşap taşıyıcı sistem boşlukları bazı yapılarda kerpiç dolgulu, bazı yapılarda ise bağdadi ile kaplanmıştır. Kâgir sistemli olan zemin katlarda küçük pencereler mevcutken, ahşap karkaslı üst katlarda sık pencere dizileri bulunmaktadır. Katlar arasında ahşap hatıllar, yapı ve cumba köşelerinde ahşap dikmeler, ahşap payandalar, saçaklarda ve cumba altlarında ahşap kornişler yer almaktadır, çoğu yapıda da ahşap dikme ve hatıllar cephede görünür haldedir.

Şekil 2. Ankara Caddesi rölovesi silüeti

4. KENTİN SOSYAL DOKUSU

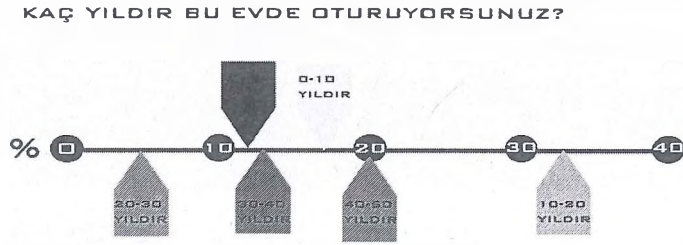
Gölpazarı ilçesinde mimari tespit çalışmalarıyla birlikte alanın sosyal dokusu da incelenmiştir. Genellikle yaşlı ve orta yaşlı nüfusun yer aldığı ilçede genç nüfus oranı %22'dir. İlçede iş imkânlarının olmamasından dolayı kentlere göç veren ilçenin ana geçim

kaynağı çiftçiliktir. Verimli tarım toprakları olan ilçenin köylerinde meyvecilik, özellikle de kiraz yetiştiriciliği ön plandadır. Ancak iç ve dış pazarda ürünlerini satamayan köylüler, geçimlerini zor karşılamaktadırlar; tarım arazilerinin büyüklüğünün yanında köylerde de nüfus yoğunluğu azdır. İlçe ve köylerindeki birçok yapı metruk durumda kalmış, birçoğu da dönemlik kullanılır olmuşlardır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre Bilecik'teki kırsal nüfus oranının 1985 yılı itibari ile %75'ten %25'lere gerilediği tespit edilmiştir. 1985-2000.'li yıllarda ilçe merkezinde az da olsa bir nüfus artışı olurken kırsal kesimde nüfusun düştüğü gözlemlenmiştir (Başkaya, 2006). 1965-1970 yıllarında kırsal kesimden ilçe merkezine göçler gerçekleşmiştir. Bu dönemde ilçe köylerinde ciddi derecede nüfus azalması meydana gelmiştir. Ancak kırsal kesimlerden gerçekleşen göç miktarının aynı düzeyde ilçe merkezinde artış olarak gözlemlenmediği başka şehirlere göçler olduğu nüfus sayım verilerinden görülmektedir (Başkaya, 2006). İstanbul, Bursa, Eskişehir, Sakarya illerine yoğun göç vermesi ilçenin ekonomik açıdan gelişmesini etkileyen önemli bir faktördür.

Özellikle sivil mimarlık örneği yapılarda ikamet eden yerliler ile yapılan görüşmeler ve yapılan anketlere göre yapılarla ilgili birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. 40 ila 60 yıldır aynı evde oturan hane halkı sayısının, ankete katılanların sayısına oranı % 32; 30 ila 40 yıldır ikamet edenlerin oranı ise %13 olduğu tespit edilmiştir. Ev sahipleri konutlarının, ailelerinden kalan 150-200 yıllık yapılar olduğunu belirtmişlerdir. 10-20 yıldır bu yapılarda yaşayan kişilerin oranı %30 olduğu; bir süre göç ile gidip geri dönen yerli halk veya kiracılarından oluştuğu görülmektedir (Şekil 3).

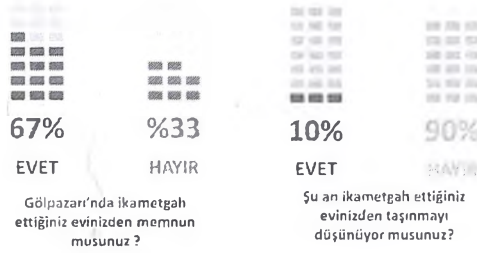
Yapılan anketlerde ev sahiplerinin %67'sinin konutlarından memnun oldukları ve %90'ının taşınmayı düşünmedikleri öğrenilmiştir (Şekil 4). Komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunu belirten ev sahiplerinin evlerinin yapısı ile ilgili sorulara yanıtları da ilginç olmuştur. Katılımcıların hepsi evlerinin çarşıya yakın olmalarını tercih ettiklerini dile getirmişlerdir. %75'ievlerine herhangi bir ilave yapmadıklarını, ancak %88'i değişiklik yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Evlerinin mevcut durumuyla korunup bakımının yapılmasını isteyen ev sahibi oranı ise %95'tir. Bu cevaplarla birlikte "Evinizdeki değişiklikler ve evinizin bakımı için bütçe ayırabilir misiniz?" sorusuna %72 oranındaki katılımcı hayır cevabını vermiştir. "Geleneksel konutlar korunmalı mı?" sorusuna ise %100 oranında evet cevabı gelmiştir.

Şekil 3. Kaç yıldır bu evde oturuyorsunuz? anket sorusu cevabına karşılık yüzdeler diyagram

Geleneksel plan şemasına sahip olan konutlardaki mekanlar ortak yaşam alanı olan sofa mekanına açılmakta, tuvalet ve banyolar küçük, bazı yapılarda ise bu işlevler ayrı katlarda bulunmakta, modern yapı tipinden farklıdır. Ayrıca tarihi yapıların farklı bakım prosedürleri bulunmaktadır. Ev sahiplerine yöneltilen sorulara alınan cevaplarda, geleneksel sistemle yapılmış konutlarından memnun oldukları, ilçe genelindeki yeni yapılaşmaya ilimli bakmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır (Şekil 4). Evlerinin bakıma ihtiyacı olduğunu, ancak buna ayıracak gelirlerinin bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Bu evlerin

bakım ve onarımlarının devletin destekleyeceği bir proje kapsamında gerçekleştirilmesi durumunda geri ödemeli bir program ister misiniz sorusuna olumlu cevaplar verilmiştir. belirtmişlerdir. Ev sahiplerinin %50'si aylık bütçelerinden ancak 250-300 TL, geri kalanı ise 300-600 TL ayırabileceklerini dile getirmişlerdir.

Şekil 4. Ev sahiplerinin ikamet ettikleri konutlarından memnuniyetine ilişkin anket sorularına verdikleri cevapları gösteren diyagram

5. KORUMA SORUNLARI VE DEĞİŞEN ÇEVRE

Kırsal alanlardan kentlere göçlerin ekonomik, sosyal ve mimari boyutta etkileri bulunmaktadır. İlçenin ve köylerinin devamlı göç vermesi, genç nüfusun ilçede yaşamını sürdürmemesi bölgenin sosyo-ekonomik ve mimari açıdan gelişmesini engellemektedir.

Ekonomik etkileri:

- Göçlerle terk edilen metruk durumdaki yapıların yıkılıp yerlerine yeni yapılar yapılması
- Göç veren bölgelerde ekonomik faaliyetlerin düşmesi
- Kentlere olan göçler nedeniyle ihtiyacından fazla yapılaşma ile kentteki mimari faaliyetlerin maliyeti
- Kentlerde göçle artan nüfusu istihdam etme sorunu

Sosyal etkileri:

- Kırsal alanlarda terk edilmiş yapıların sahipsiz bırakılması ile kimsesizleşen sosyal doku
- Metruk kalmış yapıların işgal edilmesi ve güvenliğin sağlanamaması nedeniyle yapıların bilinçli olarak yıkılması

Mimari etkileri:

- Sivil mimarlık yapılarının korunamayarak yerlerine yeni yapı yapılmasıyla değişen kırsal mimari kimlik
- Terk edilmiş yapılarda bakımsızlıktan dolayı ciddi kayıplar meydana gelmesi
- Geleneksel yapılarda yanlış yapılan mimari müdahaleler

2001 yılında ilçede kurulan Jandarma Eğitim Komutanlığı ilçenin gelişmesinde canlılık sağlamıştır. Askeriyenin yerel halktan alışveriş yapması, askeriyeye ziyarete gelenlerin konaklama ihtiyaçlarına cevap verecek tesislerin kurulması ve işletilmesi ile başlı başına ekonomik bir gelişme kaynağı olmuştur. 2013 yılında ise eğitim komutanlığı kapatılmıştır (URL-1). Günümüzde ilçe merkezinde 3 adet otel ve pansiyon bulunmaktadır. Askeri Komutanlığın kapatılmasıyla bu yapılar boşaltılmış; tesisler uzun süredir kullanılmamasından dolayı harap durumda kalmıştır.

İlçenin verimli tarım arazilerinden sağlanan ürünler yerli piyasalarda pazarlanamamaktadır. Özellikle kiraz toplama mevsiminde kaliteli ürün almanın

heyecanını yaşayan çiftçiler ürünlerini pazarlayacak ve satacak alan bulamamanın hüsrânını yaşamaktadır. Bu nedenle göç veren veya dönemlik olarak kullanılan bölgede, kırsal alanlar sahihsiz kalmaktadır. Gölpaazarı ilçe genelinde %10 oranındaki yapı metruk durumda kalmıştır. Geleneksel sistemle yapılmış olan bu yapılarda hasar durumları her geçen gün artmakta olup yıkılmaya yüz tutmaktadırlar (Resim 3 ve 4). İlçe genelindeki yapıların %10'u dönemlik olarak kullanılmaktadır; ancak bu yapıların da yaz ve güz döneminde uzun süreli olarak kullanılmadıkları yapılan analiz çalışmalarında belgelenmiştir.

Resim 3 ve Resim 4: Ogeneral Aytaç Yaman Caddesi'ndeki metruk yapılar

Kerpiç sistemle yapılmış olan yapıların sürekli bakımları yapılmadığında hasar durumları artmaktadır. İlçede bakımsız kalan ve müdahale yapılmamış olan yapılarda kerpiç sıvaların döküldüğü, ahşap taşıyıcı konstrüksiyonun açığa çıkarak iklimsel koşullara açık durumda kaldığı ve hasarın taşıyıcı konstrüksiyonda hızlıca ilerleyerek taşıyıcı özelliğini yitirdiği, ciddi derecede strüktürel deformasyonlara uğradığı görülmektedir. Özgün mimari özelliğini koruyan yapılarda da yanlış onarım müdahaleleri yapılmaktadır.

Şekil 5: Veli Paşa Caddesi rölöve doğu silueti

Bir başka problem de bu yapıların yıkılarak yerlerine betonarme yapılar inşa edilmesidir. İlçedeki yapıların %58'i betonarme sistemli olup, birçoğu kentteki 2-3 katlı mimariye uygun olarak yapılmıştır. Yakın dönemde yapılmış betonarme yapıların ise %5'inin 4 veya daha fazla katlı olarak yapıldıkları belgelenmiştir. Bu yapılar kentin mimari kimliğini bozmakla birlikte, az katlı geleneksel yapılar bu kütlelerin altında ezilmektedir (Şekil 5 ve Resim 5).

Resim 5. Çok katlı betonarme yapılar ve onların baskısı altındaki sivil mimarlık yapıları

6. SONUÇ

Göçler ve yıkımlar ile kimliksiz kalmış olan kırsal yerleşimleri sosyal ve mimari açıdan canlandırmak ekonomi ile de ilişkilidir. Yerli halk ile yapılan anket çalışmalarında yaşadıkları yapılardan memnun olduklarını, kent dokusunda bu yapıların varlığının sürmesini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Konutlarının bakıma ihtiyacı olduğunu söyleyen %70 oranındaki anket katılımcısı bunu sağlayacak maddi imkânlarının olmadığını belirtmişlerdir.

Geleneksel yapıların sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi amacıyla sürekli bakımlarının yapılması gerekmektedir. Gölpazarı'nda yalnızca 13 adet sivil mimarlık yapısının tescilli kültür varlığı olduğu görülmüştür. Yapılan mimari tespit çalışmalarında 61 adet sivil mimarlık yapısının da özgün karakterini koruyarak günümüze ulaşmış olduğu belgelenmiştir; bu yapıların kültür varlığı olarak tescili önerilmektedir. Ancak yapıları tescil etmek, korumak anlamına gelmemektedir. Geleneksel sistemle yapılmış sivil mimarlık yapılarının korunabilmesi için periyodik bakım ve onarımların yapılması gerekmektedir. Yapıların bakımı, sürekli kullanımlarında ihtiyaçlar ve gereklilikler doğrultusunda sağlanmaktadır. Bu durumda yapı sahiplerinin göçlerle evlerini terk etmeleri sorununun önüne geçilmelidir. Kırsal alanların ve köylerin korunması için çözüm önerilerinin getirileceği araştırma projelerine ve desteklere ihtiyaç duyulmaktadır. Kültür Bakanlığı'nın tarihi ve kültürel mirasın korunması için ayırdığı bütçe ve hibe miktarı taşınmaz kültür varlığının ihtiyacına göre düzenleneceği, yerel yönetimler tarafından da destekleneceği projeler yapılabilir. Yapılacak koruma ve restorasyon çalışmaları, kırsal alanlar için bir farkındalık yaratacak, yapıların sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için yerli halka teşvik oluşturacaktır. Gölpazarı halkı ile yapılan görüşmelerde, evlerinin korunması ve restorasyonu için yapılacak bir proje yardımı programına ılımlı yaklaştıklarını ve aylık geri ödemelerle bu programa dahil olabileceklerini belirtmişlerdir.

Eskinin izlerini taşıyan yapıların yıkılarak rekonstrüksiyonunu yapmak yerine, yapıların yaşatılarak korunması esastır. Yıkılan yapıların yerine yenisini yapmak veya yeni yapılaşmaya gitmek, eskiyi korumak ve onarmaktan daha maliyetli bir konudur.

Kırsal mimari mirasın korunmasının temelinde de yerli halkın göçlerle bu bölgelerden ayrılmasının önüne geçilecek düzenlemeler yapılmalıdır. İlçede tarım gelişmeli, tarıma dayalı sanayi kuruluşlarının kurulması için destek verilmelidir. Böylelikle verimli tarım arazileri olan ilçe ve köylerin üretiminin artması, meyveye dayalı çiftçiliği olan ilçede meyve suyu, reçel, konserve fabrikaları kurularak genç nüfusun da istihdam edileceği yeni ekonomik girişimler düzenlenebilir. Bölgenin iç ve dış pazara açılacak üretim ve sanayi faaliyetleri ile tekrar çekim merkezi olması, sahipsiz olan yapıların restore edilerek kullanılması, dönemlik olarak kullanılan konutların kiralanarak yeniden kullanımının sağlanması ve sürekli bakım ihtiyacına cevap oluşturulabilir.

İpekyolu güzergâhında bulunan, Erken Osmanlı dönemine tarihlendirilen anıtsal yapıları ve sivil mimarlık yapıları ile belirli bir döneme ait izler taşıyan, neolitik dönemdeki yerleşim kalıntıları ile kültür turizmi potansiyeli olan ilçenin bu özellikleri değerlendirilmelidir. İlçede kültür turizmi imkânları sağlanarak; otel ve pansiyon gibi tesislerin yeniden düzenlenmesi, nitelikli sivil mimarlık yapılarının yeni işlev projelerinin hazırlanması, ilçedeki konakların onarımlarının yapılarak müze olarak ziyarete açılması, geleneksel dükkanların restorasyonlarının yapılarak el zanaatlarının da satılacağı çarşı alanının yeniden canlandırılması ile ilçenin ekonomisi canlandırılabilir. Tüm bu düzenlemeler ilçenin sosyal yaşam şartlarının iyileşmesine, ilçedeki göçlerin azalmasına, hatta kültürel ve ekonomik bir çekim merkezi olması ile nüfusun artmasına, böylelikle kırsal mimari mirasın korunması

için düzenlemeler yapılmasına imkan verecektir. Büyük şehirlerimizin daha da büyümesi beraberinde oldukça fazla altyapı ve yaşam sorununu getirmekte, bu sorunların çözümleri için oldukça yüksek bedeller ödenmektedir. Kırsal alanların yeniden ele alınması büyük şehirlerdeki yükü azaltacak ve üretime bağlı daha sürdürülebilir kırsal yaşam alanları bize sunacaktır.

7. TEŞEKKÜR

Alan çalışmasındaki destekleri ve yardımları için Gölpazarı Belediye Başkanlığı'na ve Belediye Başkanı Vedat Kazıcı'ya teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

Barkan, Ö., L., Meriçli, E., 1988, Hüdavendigâr Livası Tahrir Defterleri I. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi BOA H.1386/549951.

Başkaya, Z., 2006, Gölpazarı İlçe Merkezininin Coğrafi Etüdü. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü /Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Erzurum.

Batur, M., 1964, "Gölpazarı: Adı, Kuruluşu, Folkloru", *Türkiye Folklor Araştırmaları Dergisi*, sayı 174, s.3280-3282, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Darkot, B., 1986, Bilecik, İ.A., II, İstanbul.

Demir, M., 2011, Bilecik Bölgesi Örneğinden 16. Yüzyılda Vakıflar ve Şehirleşme, (Yayınlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Tarih Anabilim Dalı, Sakarya.

Demiryürek, H., 2011, II. Meşrutiyet Döneminde Bilecik, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Tarih Anabilim Dalı, Sakarya.

Gökbilgin, M., T., 1997, "Osman I", İstanbul Ansiklopedisi, c.9, s.431-433, Ankara.

Hüdavendigâr Vilayeti Salnameleri, Hicri 1301, 1307, 1324 Yıllarına Ait.

İlter, Z., 2007, Salnamelere Göre Osmanlı Devleti'nin Son Dönemlerinde Bilecik, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Eskişehir.

Karal, E., Z., 1997, Osmanlı İmparatorluğunun İlk Nüfus Sayımı 1831 T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.

Muşkara, Ü., 2017, "Kırsal Ölçekte Geleneksel Konut Mimarisinin Korunması: Özgünlük", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37, S.437-438, Konya.

Özler, G., 1967, Bilecik Tarihi, Bilecik İl Yıllığı.

Özgür, E., M., 1990, Bilecik Coğrafyası, (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Coğrafya Ana Bilim Dalı, Ankara.

Sevin, V., 2007, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Tapu Arşiv Dairesi Başkanlığı, Tapu Tahrir Defteri, Evkaf 585 (TADB. TTD.)

Tuğlacı, P., 1985, Osmanlı Şehirleri. Milliyet Yayınları, İstanbul.

Turğut, V., 2015, Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Coğrafyasında Vakıflar ve Şehirleşme (16.yy. Bilecik ve Çevresi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Yayınları, Bilecik.

Ünal, S., 2008, Bilecik'teki Osmanlı Dönemi Yapıları, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Konya.

URL 1: www.yarin11.com/golpazarı/golpazarı-eriyor-h2382.html (son erişim tarihi: 26.11.2018).